

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Iubileum Mediolani celebrat. Concilium Ep. quarto habet. Visitator discedit.
cap. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

se velle Carolus ostendisset: eum primarijs viris adhibitis adiere maximo numero suburbani, supplicesque, & humi abiecti veniam, absolutio- nemq; petiere. Carolus præposterum pietatis ardorem valde reprehēdit: dum maxime charas habere sanctorum reliquias viderentur, maximam beatis ipsis iniuriam facere; quia communis Domini sacras ædes, eiusque ministros violarent. non armis agendum illis fuisse, sed precibus; demumq; pati facile debuisse; vt quod gratius Deo esse ei? sacerdotes iudicarent, id fieret. Arcā Dei quondam plastro impositam, cum agitatione boum inclinata fere corrueret, Ozam cui rem sacrosanctam tangere nefas erat, manu tenuisse. audaciam hominis pietatis nomine, susceptam Dominum ita vindicasse; vt is illico mortuus concideret. esse etiam pietati, & rerum sanctarum desiderio modum, certosque fines; quos sine diuina offensione transire homines non possunt. quod sanctas reliquias amarent; & apud sese retinere cuperent; pie facere, ac laudabiliter. sed cum immoderato earum studio, ad ecclesiasticæ auctoritatis contemptum, & ad rerum sacrarum violationē adducerentur; non pietatem esse, sed temeritatem castigatione dignam. re demum composita; qui vim sacris intulerant, eos singulos, venia prius a presbytero petita, certo signo notatos, Pontificali vestitu, solemniter, & præscripto ritu, ante fores ecclesiæ, anathematis pœna. Carolus liberauit; opportunaque opera pœnitentiæ nomine iniunxit. tum reliquias in ecclesiam maiorem, magna hominum multitudine, amploque apparatu deportauit. Suburbani illi cereis accensis comitati sūt. Ad initium vsque mensis Decembris in eius ecclesiæ rebus componendis Carolus occupatus fuit; idque eo fructu, quem vel mandatorum ra-

tio, vel breuitas temporis ferre potuit maximum. Brixiensem ecclesiam, quam itidem ex Pontificijs mandatis adire cōstituerat, tunc quidem ob anni tempus omittere coactus est.

Consultatum erat inter alia Romæ, cum ibi Carolus esset; de Iubileo, post annum, in prouincijs eorum gratia concedendo, qui varie impediti Urbem adire non potuerant. Quod cum ipse in primis impetrasset, secretoque habuisset; de magnis demum ex ea re populo suo spiritualibus adiumentis, animique fructibus acquirendis diu iam meditatus; negotium suscepit, studio, ac diligentia singulari: vt cum superiore anno maximum Mediolanensium numerū Romam ad sanctæ Urbis beneficia capienda impulsisset; reliquis, & eisdem rursus si vellent; Romanis beneficijs Mediolanum accersitis; sacra salutis subsidia, coelestiaque animæ ornamenta compararet. Munus eiusmodi minime arbitrator Mediolanensibus postea concessum; quàm Antonio ex Marchionibus Salutiensis Archiepiscopo, & Galeatio Vicecomite Duce, Bonifacius nonus dedit, anno salutis M. CCC. XC. I. quo tempore admirabilis illa Basilicæ maioris ædificatio Mediolani cœpta est. Carolus igitur litteris primum editis, quibus ad diuinum munus salutariter accipiendum suos accenderet; festo die Virginis, quem Purificationis nomine appellamus; ab ipsius Virginis ede cum rediisset; vbi more maiorum candelarum ritum, mysteriumque obierat; in Pontificia maioris ecclesiæ Missa concionem habens, Gubernatore, Magistratibusque præsentibus rem promulgauit: Romanumque diploma; ac edictum suum, in quo præscriptiones in eo genere variæ continebantur, recitari iussit. Tum ad animos præparandos; ciuitate ad ieiunia, eleemosynasque excitata; omnes sacros ordines, populo comi-

Iubileū Mediolani celebrat. conciliū Ep. quorū habet. Visitator discendit.

CAP. V.
1576.

tan-

tante, publica supplicatione duxit, feria quarta ad sancti Ambrosij; sexta ad sancti Laurentij; sabbato ad sancti Simpliciani. statuas deinde supplicationes in ecclesia maiore indixit; quo sacra collegia, clerusque omnis, atque vniuersa ciuitas, certis cuique generi horis assignatis, distincte conueniebant; ita vt horis quadraginta preces continuarentur. Cum per eos dies festo campanarum sono, animos diu pie commouendos curasset; in eorum extremo iussit vno tempore vesperi ab omnibus ecclesijs signa dari, quæ cunctorum animos inuisitata quadam lætitia, cum rerum diuinarum desiderio coniuncta, perfuderunt. proximo die dominico, quo die sacrosancti beneficii statuit esse initium; sacros choros, ordineque rursus duxit vniuersos; idque tam pio, splendidoque apparatu, vt diuina quadam celebritas videretur pompaque cœlestis. conuenere ex ecclesijs omnibus sacerdotes, sacris indumentis ornati, quæ pulcherrima haberent; tenentesque manibus cereos accensos, in pretiosissimis ferculis collocatas insignes sanctorum reliquias deducebant. infinita multitudo, non ex ipsa modo vrbe, sed ex vicis, agroque vniuerso confluxerat; quæ maximo in templo contumata, mutuisque impulsio- nibus perpetuo agitata, quasi vndis vltro, citroque commeanantibus, vasti cuiusdam pelagi fluctuantibus specie- m afferēbat: tum vero totis vijs confertim emissa, huc, illuc conti- nenter fluitabat; dum res sacrosan- ctas inspicere, sacra agmina comita- ri, & pia quadam anxietate coronis, vt appellant, ad precatōnis vsum paratis, sacra fercula, religionis gra- tia, tangere certatim studebat. Quat- tuor Basilicas Romanorum exemplo constituit Carolus, quindecim die- rum spatio, quindecies, obeundas; maiorem; sancti Ambrosij; sancti

Laurentij; & sancti Simpliciani; quas æde sancti Nazarii addita, etiam An- tonius Archiepiscopus olim consti- tuerat, ad diuini illius muneris o- pem consequendam. Atque pro fa- cultate Pontificia, certos sacrarum confessionum ministros, ea de caus- sa delegit; certam præscripsit præ- candi, & ecclesias adeundi ratio- nem: in qua quidem ratione currum non admisit: vanaque omnia orna- menta, excludi curauit. Senibus; imbecillis; ægrotis; vincis; religio- sis virginibus, quæ claustris conti- nentur, prouidit, ne eo munere ca- rerent. Præter scripta, quæ multa ipse ad fructum, salutemque suorum edidit; libellos etiam de diuinis eius- modi muneribus acquirendis, deque religiosis locis pie adeundis edi- curauit. de præcipuis Mediolani eccle- sijs, deque rebus, locisque earum re- ligiosioribus, pii publici ardoris iu- uandi gratia proprium libellum con- scribi iussit. Ecclesias ipsas delectas, vt animi vehementius accenderen- tur, quam ornatissimas haberi iussit; & in ipsis quæcumque res religione insigniores essent, fræquenter pro- poni: idque non incolarum tantum- modo causa; sed exterorum, quo- que, quibus ad idem beneficium con- sequendum aditus patebat. Atque vt vitium, periculumque omne, di- ligentius arceret, quod ex marium, foeminarumque ad eadem loca con- cursu esse poterat; ipsas statas eccle- sias ex antiquo, etiam maltorum lo- corum Mediolanensis diœcesis, in- stituto, diuidi iussit; & vniuscuius- que partem, quæ ad austrum est, ma- ribus; aliam foeminis assignari. quam quam is fuit tunc sancti Iubilei cul- tus, vt quæ alias corrupte fieri ad ecclesias solebant, eo tempore mi- nime committerentur. Separauit antea stationalis celebritatis gratia, ecclesias interpolatis ve- lis; sed tunc ligneis septis diuidi sta- tuit,

tuit, vt melius caueret; moremque veteribus vsitatum, religioso pietatis fructu, ac exemplo renouat & stabiliret. quod idem in alias quoque ecclesias, etiam castellorum, vicorumque postea paulatim introduxit; & decreto quoque sanciuir. Carolus ipse nunc cum canonicis suis, alias cum familiaribus, ecclesias frequens adibat, hymnis, psalmisque simul recitandis, in via operam dabat; res, & loca omnia, vt in libello demonstratum erat, pie visibat. Collegia sacra omnia, piaque sodalitia idem fecere. tum Parochus quisque sibi commissa vicina comitante: collegia profana item artificis, mercaturæue societate congregata: alij chori multi marium, & foeminarum: vt viæ continua psalmodiarum recitatione, sæpe suauiter rerum sacrarum cantu, personarent. plurimi nudis pedibus, vestituque aspero, viri, & mulieres, etiam nobiles frequenter ibant. alij operta facie, tota via flagella sibi ad sumendas flagitiorum poenas adhibebant. Vidi nobilem iuuentutem, & primariam, voluptatibus antea deditam, cannabino indumento, oculis in crucem, quam manu quisque tenebat, defixis, ordine eandem viam obire; tanta pietatis significatione, animorumque motu; vt boni omnes incredibili gaudio afficerentur; senes supplices manus tenderent, Deoque toto pectore gratias agerent; qui ad id tempus eorum vitam reseruasset. Ex agro Mediolanensi, singulisque vicis, & castellis quotidie populi integri, facto agmine, cruce, cleroque præeunte, Mediolanum pedibus etiam nudis veniebant; quamuis viginti, atque adeo triginta millia passuum quidam abessent: ita enim Carolus hortatus erat. quibus etiam faciliorem sacri muneris consequendi modum præscripserat. Atque vnumquodque agmen in ecclesia maiore primo pia concione, optimis admonitionibus referta, ex-

cipiebatur: quod munus frequenter ipse, sæpius in die ad id in templum veniens, obibat. Ibi sacerdotes: & quæcumque ad animi expiationem, diuinique beneficii adeptionem opus erat: omnia præstò erant. neque verbo tantum Carolus aduenientium pascebat animos: sed diuino quoque sanctissimæ Eucharistiæ cibo: vt admirabili vicissitudine, ab vno ad alterum sæpius sacrum ministerium nullo transiret interuallo. Tum ad ecclesias constitutas, eiusque sanctas res venerandas se conferebant. demum rebus omnibus procuratis, quæ ad animi salutem pertinerent: ad vires quoque corporis reficiendas inuitati veniebant. nam id quoque pro uiderat amantissimus pastor. Hospitio suscipiebantur in ædibus amplissimis, quas ad mares: foeminasque separatim recipiendas Carolus constitui curauerat. maribus recipiendis præerant primarij viri: foeminis matronæ grauissimæ: consilio, atque opera virorum probatæ vitæ, atque grauitatis adiutæ. huc res ad victum necessariae, pia ciuium liberalitate: tum industria multorum, qui eam rem auctore Carolo, curabant, vndique comportabantur. Mensæ longissimæ, ordine multiplici positæ conspiciebantur, hominum millibus interdum quinque, ac sex vno tempore sæpe accumbentibus. quorum ducorpora recreabantur, animi quoque ex pulpitis aptè dispositis, concionatorum sermone reficiebantur. sed ante cibum, antiquo christianæ charitatis officio, de itinere fessis, pedes lauabantur. quo munere cum Carolus ipse fungeretur; & cum domesticis, canonicisque suis frequenter: ad eandem exercitationem multos quoque ex optimatibus excitauit: qui vna cum ceterorum magno numero ei ablutioni operam assidue dabant. Ad piam animorum commotionem id opus maxime valebat;

cum

eum in ijs, qui spectabant, & faciebant; tum in ijs, quibus adhibebatur. obstupescabant homines cum ad pedes suos, viros nobilissimos prostratos videbant; vixque officium eiusmodi ferebant. at Carolum linteo præcinctum sese offerentem, & ad pedes sedentium abijcientem conspicientes; tam nouæ specie obstupefacti, demissis oculis terram intuebantur; ore, corpore, mente ipsa denique minime videbantur posse consistere. Hæc cum assiduo labore Carolus gereret; tum illud asperitatis addidit; vt toto quadragenario solemnibus ieiunij tempore in asseribus cubaret. quod ea quoque de causa fecisse eius familiares putarunt: quia cum satis magnus numerus peregrinorum lectis semel caruisset; culpæ id suæ adscripsit; & ea ratione voluit a se poenam exigere. perseueravit autem in eo, donec Episcoporum, qui ad proximum concilium venerunt, idque rescuerunt, precibus vix adduci potuit, vt solam culcitram asseribus imponeret. Verum pia illa populorum itinera, cum adhuc multa restarent, Gubernatoris sunt impedita iussu; cum de magnis vrbibus, Venetijs, Mantuæque pestilentia oppressis, & alijs vicinioribus locis eadem contagione tentatis certitudinis Mediolanum allati essent. prouidendum enim existimarunt Magistratus, ne quis in urbem admitteretur, nisi scriptum testimonium afferret; se, locumque vnde veniret, pestis suspicione carere; quod in tantæ multitudinis conuentu fieri non poterat. Id quamuis Carolo ex omni parte non placeret; cui periculum adhuc minus videbatur; quam vt pijs populis vicinis, ciuitatique tantus, tamque salutaris pietatis fructus adimi deberet: non restitit tamen; sed reliquorum vtilitati consulens concessit, vt in agro quoque Iubilei beneficium consequi possent. Conci-

lium tamen Episcoporum statò tempore ex instituto quartò celebrauit, præsentè ipso Salamino Episcopo Visitatore. diurnos, nocturnosque labores, quos cum vitæ asperitate, magnisque vigilijs coniunctos, in rebus componendis, parandisque primò; postea in congregatione Episcoporum tractandis, suscepit; & Episcopi, & alij, qui interfuimus, plurimum, & magis quam vquam antea mirati sumus. cum enim duas, tresue horas, siue sedens, siue in ligno stratus somno dedisset; reliquas omnes concilij negotijs, alijsque rebus tractandis dabat. Decreta confecit, quibus plurima complexus est, ad omnem ecclesiasticarum rerum perfectiorem conformationem pertinentia: prouinciamque maxime vtilia; cui quid opus esset, ex ecclesijs ante recognitis melius intellexerat. Quæ de sacris reliquijs pro dignitate habendis, aut transferendis; de religiosis peregrinationibus; de modestia in sacris locis tenenda; de vario supplicatio- num genere, proximis annis vsu probauerat; perpetuis prouinciæ constitutionibus commendauit. de sacrorum locorum fabrica, ornatu, omnique ratione multa comprehenditque iam vsu fuerat expertus. magnâ item earum rerum partem decretis sanciuit; quæ idem Episcopus Visitator in vniuersum de varijs rebus ecclesiasticis, deque Virginum cœnobarum disciplina præscripserat. de diuinis item officijs plurima, de Episcoporum, omniumque clericorum vita, modestiaque; de munere ecclesiarum recognoscendarum adiunxit. Alia multa constituit ad disciplinæ ecclesiasticæ statum constituendum, non vtilia solum, sed etiam necessaria, satis magno decretorum volumine; quæ bonorum Episcoporum studia in perpetuum iuuabunt. Ac eo tempore Visitator in ecclesiâ Mediolanensi muneri suo finem posuit,

fuit, qui multa per se, virtute, studioque suo, cum ad optimum ecclesie statum contulisset; eo etiam Carolus, eiusque apostolica auctoritate in alijs multis usus est, ad ea consequenda; quæ vel tunc quidem a se tentari opportunum non iudicabat; vel auctoritate sua ordinaria ipse non poterat comprehendere: præcipue ad ea corrigenda, & ordinanda, quæ in ecclesijs regularium opus erant. inter alia per eum effecit, vt locum pauperum hospitalitati, curationique; tum pijs alijs operibus destinata, ad Archiepiscopalem recognitionem, speculationemque reuocarentur: quique iis locis præfecti erant, in eorum administratione diligentiam ad sacrorum canonum præscriptum iureiurando recipere. quod eorum nonnulli res eiusmodi vel negligere, vel ita curare solerent, vt suis potius, amicorumue commodis, quam rebus sacris seruirent interdum: cum alioqui tamen viri nobilissimi plurimi singulari fide, ac diligentia eiusmodi negotia pietatis ergo suscepta tunc gererent. omnino longe alia ratione Carolus illud visitandi munus accepit, atque alij quidam. nam & ad ecclesie suæ perfectam disciplinam quam plurima conferri, addique studebat; & quod suæ culpæ esset, id demonstrari, corrigique valde lætabatur. dicebat maximam eiusmodi se officij expertum esse utilitatem: nam cum natura homines in suis erratis cognoscendis parum videant, multum in alienis; cum aliorum Episcoporum res ipse perscrutaretur; in aliorum culpa, suam sese agnosceret: cum vero alius res suas agnosceret, multa, quæ se antea fugerant, doceri. Episcopus igitur festo die ante altare sedens, populo nunciauit discessum suum; dixitque se peragrassè totam dioccesim; ecclesias omnes, præcipuas per se, re-

liquas per alios iustrasse: res omnes ita ordinatas comperisse; vt ei ad multa discenda muneris ea functio valde opportuna fuisset. quod perfectum non esset, præscriptum esset tamen in vnaquaque ecclesia diligenter. ideo fere vno executionis verbo posse actionem suam se concludere. cui Carolus è sede sua respondit: vsurpare se posse illud sanctorum piscatorum, Tota nocte laborauimus; & nihil cœpimus; nunc in verbo tuo laxabo rete. nihil ad id tempus fere suis laboribus cum fecisset; eius tum Præfulis verbis, atque virtute, quæ ex Apostolica Sede Romana Christi Domini Vicarius miserat, fructum tandem laborum ita sperare; quæ admodum illi cum iussu Domini rete iecissent, magnum piscium numerum ad littus traxerunt. alia addit pro modestia sua, & ea quam semper habuit erga Romanam Ecclesiam summa reuerentia. Episcopus autem ad Casalensem, aliasque prouinciæ ecclesias perlustrandas se contulit; quæ cum Carolo vna cum alijs ad metropolim suam pertinentibus inspiciendæ essent, & componendæ; commode tamen ei muneri vacare non poterat.

Sed reuocanda oratio est ad translationes sanctorum corporum referendas; quibus Iubilei celebritas valde illustrata fuit, animique religiosus ad salutis suæ negotium procurandum preparati. Inter alia salutis adiumenta, quæ Carolus ecclesie suæ posset afferre, illud erat plane magnum; beatorum virorum, quorum reliquijs locupletata, ornataque erat, memoriam redintegrari: vt excitata, vel renouata erga patres, patronosque suos populi pietate; nosset in posterum, velletque ad eorum confugere præsidium in calamitatibus suis. quæ ad rem, licet non parum valuerit, aliquid ex eorum historia delibatum edere, quod in ecclesiarum libro factum est; maxime tamen opportunum

De Sanctorum corporum translationibus a Carolo celebratis.
CAP. VI.